

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la controlul constituționalității unor prevederi
din Legea nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 "Pentru
modificarea și completarea Legii privind partidele și
alte organizații social-politice"

Nr.3 din 29.01.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.16-18/7 din 18.02.1999

* * *

* M.O. nr. 100-102 din 12.11.1998, partea 1, art. 613.

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența :
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător-raportor
Gheorghe SUSARENCO - judecător-raportor cu participarea grefierului
Aliona Balaban, deputatului în Parlament Victor Cecan, președintele
Comisiei pentru control și petiții, unul din autorii sesizării,
reprezentantului Parlamentului Ion Creangă, șef al sectorului pentru
legătura cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului
Parlamentului, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție și
art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională,
a exercitat în ședință plenară deschisă controlul constituționalității
unor prevederi din Legea nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 "Pentru
modificarea și completarea Legii privind partidele și alte organizații
social-politice".

Temei pentru examinarea dosarului, conform art. 24 și 25 din Legea
cu privire la Curtea Constituțională, a servit sesizarea deputaților
Victor Cecan și Vadim Mișin. Prin decizia Curții Constituționale din 24
decembrie 1999 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și
inclusă în ordinea de zi.

Examinând materialele dosarului și materialele suplimentare
solicitate Parlamentului, Guvernului, Ministerului Justiției,
argumentele expuse în cadrul ședinței Consiliului Științific de pe lângă
Curtea Constituțională, audiind raportul judecătorilor-raportori,
opiniile părților expuse în ședință,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. La 24 noiembrie 1998 deputații Victor Cecan și Vadim Mișin au
sesizat Curtea Constituțională, solicitând controlul
constituționalității Legii nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998, și anume:
în art. I:
- alin. 1;
- alin. 2 subalin. întâi;
- alin. 4 lit. a);
- alin. 8 subalin. întâi lit. b) și d); în art. II:
- alin. (2) și (3).

Autorii sesizării susțin că:

a) în legea modificată se dă o altă definiție noțiunilor de partid
și de organizații social-politice, ceea ce reduce sensul existenței
partidelor și altor organizații social-politice la realizarea voinței
politice a unei anumite părți a populației. Aceste definiții, în
comparație cu definițiile precedente, au restrâns drepturile partidelor
politice, punându-le în condiții inegale, ceea ce contravine art. 2
alin. (1), art. 38 alin. (3), art. 39, art. 40, art. 41 alin. (2), art.
54, art. 78, art. 107 și art. 141 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) prin modificările operate a fost exclus alin. 4 din art. 2 din
Legea nr. 718-XII din 17.09.1991, care prevedea că membri ai

organizațiilor social-politice de tineret, în conformitate cu statutul acestora, pot fi persoanele mai tinere de 18 ani. Excluderea acestei norme restrânge dreptul cetățenilor mai tineri de 18 ani de a se asocia, ceea ce contravine art. 41 alin. (1) și art. 54 din Constituție;

c) modificarea art. 5 alin. 3) din Legea nr. 718-XII din 17.09.1991, introdusă prin Legea nr. 146-XIV din 30.09.1998, prevede că statutul partidului se înregistrează, dacă are cel puțin 5000 de membri domiciliați în cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, dar nu mai puțin de 150 în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate. Această normă contravine art. 27 alin. (2) și art. 41 alin. (1) din Constituție, care consfințesc dreptul cetățenilor la libera asociere și care asigură dreptul oricărui cetățean de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, precum și art. 110 din Constituție, deoarece legislatorul nu a definit clar în textul legii noțiunea de unitate administrativ-teritorială de nivelul doi;

d) în art. I alin.8 subalin. întâi lit. b) din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 se prevede că la înregistrarea statutului partidelor se depun listele membrilor, care, printre alte date, vor conține și date despre domiciliul membrilor, ceea ce este contrar art. 27 alin. (2) din Constituție și că prin aceasta dreptul la asociere este condiționat de locul de domiciliere;

e) potrivit modificărilor propuse prin Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 (art. I alin. 8 subalin. întâi lit. d), cererea de înregistrare a statutului se depune împreună cu dovada deschiderii contului bancar. Norma citată este contrară legislației ce reglementează activitatea instituțiilor financiare, care prevede că persoanele juridice pot deschide contul bancar după înregistrarea lor și nu înainte, fapt prin care se încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, care declară Republica Moldova stat de drept;

f) art. II alin. (2) și (3) din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 prevede că în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a legii* partidele existente se vor reînregistra în mod obligatoriu, potrivit prevederilor art. 13 alin. (2) din Legea privind partidele și alte organizații social-politice, iar partidele care nu se vor conforma acestor cerințe se vor considera autodizolvate și vor fi radiate din Registrul partidelor și altor organizații social-politice în baza deciziei Ministerului Justiției, prin aceasta ignorându-se prevederile art. 41 alin. (3) din Constituție, care stabilește că statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor.

* Data intrării în vigoare a Legii nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 este 12 noiembrie 1998, data publicării în "M.O.".

2. În conformitate cu art. 5 alin. (1) din Constituție, democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic. Potrivit art. 41 alin. (1) din Constituție, cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și exprimarea voinței politice a cetățenilor și participă, în condițiile legii, la alegeri. Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile sau activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale.

Astfel, se poate concluziona că legislativul a consfințit principiul pluralismului politic, proclamat în art. 1 alin. (3) din Constituție, și a stabilit în linii generale regimul juridic al partidelor și funcțiile lor principale. Practica denotă că partidele politice nu sînt altceva decît organizații benevole și stabile ale unei anumite părți a societății, create în baza comunității de interese, convingeri și scopuri, care activează pe principii democratice și care își propun să cucerească în mod pașnic și prin mijloace constituționale puterea de stat și să influențeze în mod hotărîtor exercitarea ei.

Partidele politice se deosebesc de alte asociații ale cetățenilor

prin faptul că, participînd la alegeri, ele luptă deschis pentru dobîndirea puterii politice în societate.

Prin art. I alin. 1 din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 legislativul a dat următoarea definiție noțiunii de partid:

"Partidele și alte organizații social-politice, în sensul prezentei legi, sînt asociațiile benevole ale cetățenilor constituite pe baza comunității de concepții, idealuri și scopuri, care contribuie la realizarea voinței politice a unei anumite părți a populației prin cucerirea, în mod legal, a puterii de stat și participare la exercitarea ei".

Noțiunea citată înglobează, în opinia Curții, semnele esențiale ale partidelor (asocierea benevolă a cetățenilor, activitatea acestora în baza unor statute, dobîndirea puterii politice în mod legal și exprimarea voinței politice a cetățenilor prin exercitarea atribuțiilor după dobîndirea mandatelor în organele de stat) și nu afectează dreptul cetățenilor de a fi aleși și de a participa la administrarea treburilor publice, garantat de articolele 38 alin. (3) și 39 alin. (1) din Constituție.

Pentru considerentele expuse se resping argumentele de neconstituționalitate a art. I alin. 1 din Legea nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998.

3. Curtea Constituțională constată că argumentele de neconstituționalitate a art. I alin. 2 subalineatul întîi din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98, prin care se exclude alin. 4 din art. 2 al Legii nr. 718-XII din 17 septembrie 1991, nu pot fi reținute, deoarece, conform art. 38 din Constituție, voința poporului se exprimă prin alegeri libere, iar cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vîrsta de 18 ani.

4. Curtea Constituțională relevă că prin hotărîrea sa din 10 decembrie 1998* privind interpretarea art. 41 alin. (1) din Constituție s-a stabilit că criteriul reprezentativității (sau teritorial) prin sine însuși nu constituie un impediment în exercitarea dreptului cetățenilor la asocierea liberă în partide și în alte organizații social-politice, deși ar putea fi neconstituțional, dacă prin efectele sale ar conduce la suprimarea dreptului la asociere sau la efecte similare cu o asemenea suprimare. Stabilirea criteriului numeric al reprezentativității partidelor (la fel și a altor criterii de formare a partidelor - modul de creare, scopul creării, existența unui patrimoniu, unei structuri de sine stătătoare etc.), potrivit art. 72 alin.(3) lit. g) din Constituție, ține de domeniul unei legi organice, deci de opțiunea discreționară a Parlamentului și nu poate face obiectul examinării Curții atît timp cît prin efectele sale nu conduce la suprimarea principiului pluralismului politic, stipulat în art. 1 alin. (3) din Constituție.

* M.O., 1999, nr. 1-2, art. 1.

5. Nu poate fi reținut nici argumentul de neconstituționalitate a art. I alin. 8 subalin. întîi lit. b) din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 în partea ce ține de prezentarea listei membrilor partidului cu indicarea domiciliului acestora. Analiza prevederilor Legii supuse controlului constituționalității permite să se tragă concluzia că reglementarea legală referitoare la domiciliul membrilor partidului într-un număr anumit de unități administrativ-teritoriale, cît și la prezentarea datelor pentru înregistrarea statutului partidului și verificarea respectării cerințelor de formare a partidelor, formulate de legislativ, nu îngrădește dreptul cetățenilor de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, stipulat în art. 27 alin. (2) din Constituție, și nici nu constituie un obstacol în calea lor de a alege și a se asocia liber în formațiuni politice în funcție de propriile opțiuni, interese, convingeri și scopuri politice.

6. Curtea Constituțională apreciază că, potrivit art. 66 lit. c) din Constituție, asigurarea unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul Republicii Moldova și interpretarea legilor sînt atribuții de

bază ale Parlamentului. Examinarea în fond a prevederilor diferitelor acte legislative în aspectul concordanței lor în timp și stabilirea prin hotărârile Curții Constituționale a unor mecanisme ce țin de compatibilitatea prevederilor din diferite acte legislative ar constitui o ingerință a acesteia în atribuțiile de bază ale Parlamentului. Astfel, Curtea constată că ea este competentă să se pronunțe doar asupra compatibilității legilor cu Constituția, armonizarea legislației în vigoare fiind competența exclusivă a legislativului. Pentru motivele arătate, Curtea consideră necesară sistarea procesului de examinare în fond a sesizării în partea referitoare la art. I alin. 8 subalin. întâi lit. d) din Legea supusă controlului constituționalității.

7. Potrivit art. II alin. (2) și (3) din Legea nr. 146-XIV din 30.09.98 partidele și alte organizații social-politice urmează, în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a legii, să se reînregistreze în conformitate cu noile reglementări, iar cele care nu vor respecta aceste prevederi se vor considera autodizolvate și vor fi radiate din Registrul partidelor și altor organizații social-politice în baza deciziei Ministerului Justiției.

Art. 41 alin. (2) din Constituție prevede că partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii. Aceasta presupune nediscriminarea partidelor la etapa de creare, asigurarea unor condiții optime pentru desfășurarea eficientă a activității în vederea realizării scopurilor statutare.

În această ordine de idei, instituirea prin prevederile Legii a unui termen pentru reînregistrarea partidelor politice, în baza unor condiții noi, legal impuse, nu constituie o discriminare în modul de tratare a partidelor.

Curtea Constituțională consideră că alin. (2) și (3) din art. II al Legii nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 sînt conforme cu art. 41 alin. (2) și (3) din Constituție.

Pentru considerentele menționate, în baza art. 140 din Constituție, art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 61 și 62 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Recunoaște constituționale prevederile art. I alin. 1, alin. 2 subalin. întâi, alin. 4 lit. a), alin. 8 subalin. întâi lit. b) (în partea ce ține de prezentarea pentru înregistrarea statutului, a listelor membrilor partidului cu indicarea domiciliului lor), și ale art. II alin. (2) și (3) din Legea nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 "Pentru modificarea și completarea Legii privind partidele și alte organizații social-politice".

2. Sistează procesul privind controlul constituționalității art. 1 alin. 8 subalin. întâi lit. d) din Legea nr. 146-XIV din 30 septembrie 1998 "Pentru modificarea și completarea Legii privind partidele și alte organizații social-obștești".

3. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE CURȚII
CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 29 ianuarie 1999.
Nr. 3.